

# Türk millətinin qəhrəmanlıq səhifəsi



## Zəfərə gedən yol...

Birinci Dünya müharibəsində Osmanlı Türkiyəsi də bütün qüvvələrini səfərbər edərək müharibəyə qoşuldu. Bu qanlı müharibə Türkiyəni zəif saldı. Antanta dövlətləri Osmanlıni bu savaşa tam məğlubiyyətə uğrattı. 1918-ci il oktyabrın 30-da qalib dövlətlərlə Türkiyə arasında "Mudros" adlı təslimçi barışıq sazişi imzalandı. Bu anlaşmaya əsasən, Türkiyə parçalanırdı. Bununla da işğalçı ölkələr istədiyi şəkildə böyük türk torpaqlarında hegemonluq edə bilərdi. Ölkənin şərqində Ermənistan dövləti yaratmaq da bu plana daxil idi. Bu planları həyata keçirmək üçün Yunanıstan istilasından bəhrələndilər. 1919-cu il mayın 15-də yunan qoşunları imperialist ölkələrin hərbi gəmilərinin köməyi ilə İzmir işğal etdi. İngilis qoşunları isə İstanbulu işğal etməyə doğru irəliləyirdi.

İzmirin işğalından sonra işğalçı dövlətlərin Türkiyəni parçalamaq siyasətinə qarşı ölkədə milli azadlıq hərəkatı başladı. Artıq müharibədən yorulmuş Osmanlı türkləri yenidən özlərində güc taparaq düşməne müqavimət göstərirdi. Beləliklə, Mustafa Kamal Paşanın rəhbərliyi ilə 1919-cu il mayın 19-da Türkiyənin milli qurtuluş savaşı başladı.

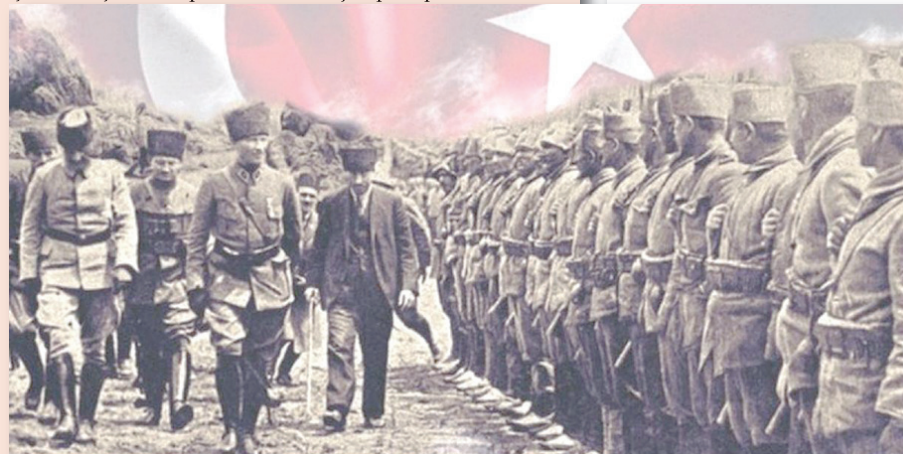
Mustafa Kamal Paşa Osmanlı ordusunun ən istedadlı generallarından biri idi. Onun rəhbərliyi al-

ında birləşən müqavimət qüvvələri 1920-ci il aprelin 23-də Ankarada Türkiyə Böyük Millət Məclisinə toplanırlar. Mustafa Kamal Paşa məclisin sədri seçilir. Bundan sonra parlament Milli Qurtuluş Savaşının başladığını elan edir. Bu ağır və çətin günlərdə ümumi səfərbərlik elan olunur. Qadın, gənc, uşaq, yaşlı demədən hər kəs könüllü olaraq ordu sıralarına yazılır, vətənin, torpağının xilasına tələsirdi. Amma içəridən bu hərəkata mane olan düşmənlərin də sayı az deyildi. Belələri xəyanətdən və yunan tərəfə keçməkdən çəkinməkdilər ki, bu da Atatürkün planlarına mane olurdu. Buna baxmayaraq, həmin günlərdə Mustafa Kamal Paşa üzünü xalqına tutaraq bəyan etdi: "Efəndilər! Dahilde və həriçteki düşmanlarımız ister çok, ister az olsun, faaliyyətlərinin genişliyi ne olursa-olsun, kesin başarı, son başarı meşru bir amaç izleyenler olacaktır".

26 avqust 1922-ci il tarixdə sabah erkəndən, saat 05.30-da topçuların atəşiyə Kocətəpədə Meydan Savaşı başlayır. Savaşı Baş Komandan Mustafa Kamal Paşa idarə etdiyi üçün bu savaş "Meydan Savaşı" adını alır. Minlərlə türk əsgəri, gənci, qadını, qocası şəhid olur bu savaşda. Amma bir qarış torpaq düşməne güzəştə gedilmir.

Türkiyənin böyük qurbanlar və dağıntılar bahasına siyasi müstəqilliyini əldə etməsi onun

çoxəsrlik tarixində dönüş nöqtəsi oldu. Türk xalqının milli müstəqillik uğrunda apardığı azadlıq mübarizəsi və imperialist dövlətlər üzərindəki tarixi qələbəsi ilə milli-dünyəvi, müstəqil türk dövləti təşəkkül tapdı. Bu hadisə Şərq xalqlarının milli-



azadlıq hərəkatına da güclü təkan oldu. 1922-ci ilin yayında Atatürk demişdi: "Türkiyənin bugünkü mübarizəsi yalnız özünün azadlığı naminə olmasaydı, bəlkə daha qısa və daha az qanlı olar və tez də qurtarardı. Türkiyə qəti və ciddi səylər sərf edir. Çünki apardığı mübarizə məzlum millətlərin, bütün Şərqi mübarizəsidir".

## Qalibiyyətin qardaş payı Böyük Zəfərin 101-ci ilində

Türkiyə Cümhuriyyətinin ordu tarixi zəfərlərlə zəngindir. Bütün zəfərlər Türkiyə hərbi tarixində özünəməxsus önəmi, əhəmiyyəti ilə xüsusi yer alır.

30 avqust 1922-ci il Zəfəri türk millətinin XX yüzillikdə dünya tarixində yazdığı qəhrəmanlıq səhifəsidir. Bu səhifələri vərəqlədikcə qəhrəman türk millətinin yurd, torpaq sevgisi ilə alışıb-yandıqına, vətənpərvərliyinə, döyüşkənliyinə bir daha şahidlik edirik...

## Böyük Zəfərə qardaş dəstəyi

Azərbaycan o ağır illərdə də maddi və mənəvi yardımını qardaş Türkiyədən əsirgəmədi. Bu dönmənin tədqiqatçıları yazırlar ki, Mustafa Kamal Paşa 1921-ci il martın 17-də, yəni 2-ci İnönü savaşından öncə Nəriman Nərimanova məktub ünvanlayaraq, maliyyə dəstəyinə böyük ehtiyac duyulduğunu bildirmişdi. N.Nərimanov dərhal büdcədə olan 500 kiloqram qızılı Ankaraya, xeyli miqdarda silah-sursatı da Anadoluya göndərir.

Bütün bunlar qardaşın qardaş

millətinin bir ənənəsi vardır: qardaş qardaşa borc verməz. Qardaş qardaşın əlindən tutar, biz qardaş xalqlarıq. Hər zaman və hər şəraitdə bir-birimizin əlindən tutacağıq. 1918-ci ildə siz bizim əlimizdən tutdunuz. Biz ölümə qurtardınız. Bu gün biz sizin qardaşınız olaraq əlinizdən tutmağa çalışırıq. İmkanımız çatdığı qədər pul göndərəcəyik. Bu gün sizin üçün etmək istədiyimiz bir qardaşın, başqa bir qardaşı üçün etmək istədiyindən başqa bir şey deyil".

Türk dünyasının əvəzsiz liderləri sayılan Mustafa Kamal Atatürkün və Heydər Əliyevin müdrik kəlamları tarixin hər dönməsində müasirdir, unudulmazdır. Atatürkün "Azərbaycanın kədəri bizim kədərimiz, sevinci bizim sevincimizdir", Ulu Öndərin "Bir millət, iki dövlət" müdrik kəlamları sanki bu gün üçün deyilib.

Bir əsr əvvəl Türkiyənin Böyük Zəfərinə göstərilən yardım Azərbaycanın əlindən vəfa borcu olaraq tutdu. Dar gündə qardaşın qardaşa vəfa borcunu yerinə yetirən Türkiyə 44 günlük Vətən savaşında da Azərbaycanın yanında oldu, xalqımıza böyük dəstəyini əsirgəmədi. Türk millətinin Meydan Savaşında əbədi azadlığına qovuşması hər il 30 avqust Zəfər bayramı kimi respublikamızda da qeyd olunur. Artıq 3 ildir ki, türk dünyası Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin sərkərdəliyi ilə qüdrətli Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən savaşında qazandığı Böyük Zəfəri də bayram edir.

Günel ABBASOVA